

آموزش عکاسی و تغییرات فناوری (تکنولوژی)

✱ خدیجه بختیاری

کارشناس دفتر برنامه‌ریزی و تألیف فنی و حرفه‌ای

بیژن بنی احمد / دوره گرد / ۱۳۵۲

تغییر کتاب‌های درسی براساس نیازهای ضروری جامعه و روزآمد شدن محتوای آموزشی به لحاظ فنی و هنری یک واقعیت غیرقابل انکار در جوامع در حال توسعه است. در بسیاری موارد، تحولات، اختراعات و اکتشافات دنیای فناوری سبب‌ساز این تغییرات است و تا مرز تغییر در سرفصل‌های یک برنامه‌ی آموزشی پیش می‌رود. در برخی از رشته‌های فنی و حرفه‌ای، که ارتباط تنگاتنگی با فناوری‌های روز دارند، این تغییرات در مدت زمان بسیار کوتاهی رخ می‌دهند و عملاً کار کارشناسان، برنامه‌ریزان و مؤلفان کتاب‌های درسی و در نتیجه تدریس هنرآموزان را با سختی‌هایی روبه‌رو می‌سازند.

بدیهی است روزآمد نمودن محتوای آموزشی، به معنی واقعی کلمه در این گونه موارد کاری بسیار دشوار و طاقت‌فرساست. تغییرات پرشتاب در حوزه‌ی فناوری در مورد برخی از رشته‌های هنری، به ویژه مرتبط با ابزار و وسایل کار، موضوعی قابل توجه

تاریخچه‌ی عکاسی نشانگر مسیر پر فراز و نشیبی از این دگرگونی‌ها، ابداعات و تغییرات گسترده است، از عکاسی با دستگاه‌های ساده و ابتدایی به شیوه‌ی داگرنوتیپ^۱ بر صفحه‌های نقره‌ای تا ظهور و چاپ عکس بر روی نخستین کاغذهای عکاسی و سرانجام، پیدایش دستگاه‌های چاپ دیجیتال. بسیار شگفت‌انگیز است که بدانیم صنعت و هنر عکاسی در طول بیش از یک و نیم قرن گذشته، در دوره‌های گوناگون تحولات فراوانی داشته است

مقدمه

تغییرات روزافزون فناوری‌های جدید در حوزه‌ی آموزش نیز تأثیرات بسیاری بر جای گذاشته است؛ به‌طوری‌که در برخی از رشته‌های تحصیلی شاخه‌ی فنی و حرفه‌ای، کتاب‌های درسی، به دلیل این تغییرات، هر ساله بازنگری و یا اصلاح می‌شوند.

اگرچه این تغییرات عمدتاً در حوزه‌ی فناوری ابزار و وسایل کار و نرم‌افزارهای مرتبط با آن است، اما به هر حال هنرآموزان و هنرجویان را در امر یاددهی و یادگیری با سختی‌هایی مواجه ساخته است.

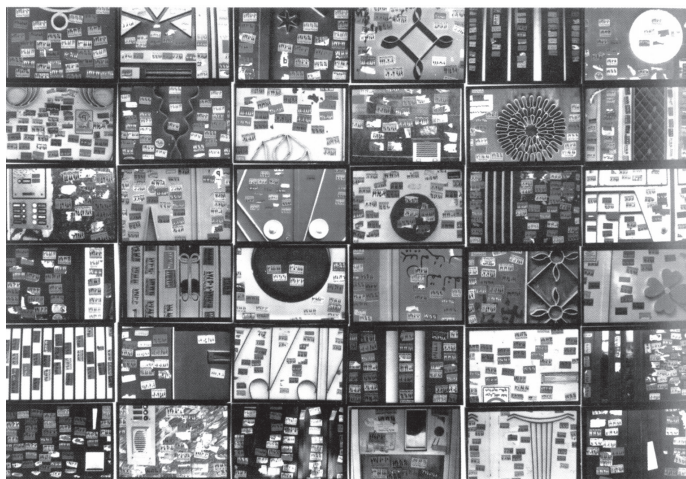
نکته‌ای که هنرآموزان باید به آن توجه داشته باشند ارتباط دوجانبه‌ای است بین این تغییرات تکنولوژیک با دانش‌های پایه، که می‌تواند آنان را در انتخاب روش‌های مؤثر در تدریس یاری رساند.

کلیدواژه‌ها: آموزش عکاسی، تغییرات فناوری،

عکاسی و تغییرات فناوری، آموزش و فناوری، فناوری دیجیتال، دانش عکاسی.

از ابزار فناوری روزآمد
بوده است.

کتاب های
عکاسی با همین
رویکرد و در مسیر
دگرگونی های وابسته
به ابزار و تجهیزات
در محیط های
واقعی جامعه و بازار
کار حرفه ای، مورد
بازنگری، اصلاحات و

سرانجام بازنویسی قرار گرفته اند. به طوری که در سال های
۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴، این کتاب ها با تغییرات کلی روبه رو شد
و در سال ۱۳۸۶ به دلیل کاربرد گسترده ی دوربین های
دیجیتال در بازار و همچنین کمیاب و گران شدن مواد
مصرفی مورد نیاز از جمله فیلم های سیاه و سفید، فیلم
لیت، محلول های ظهور و ثبوت و کاغذ های چاپ عکس،
کتاب عکاسی (۱) دوباره تألیف شد.

اگرچه هنوز با صرف هزینه های زیاد، آموزش
روش های پیشین عکاسی در بسیاری از هنرستان ها در
سراسر کشور رایج است، ولی به زودی و با آهنگی پرشتاب
و برآمده از تغییرات فناوری در این فن و هنر، از تبدیل
تاریک خانه های ظهور و چاپ و انتقال آن ها به سایت های
رایانه ای و نیازمند مجهز کردن آن ها برپایه ی دانش و

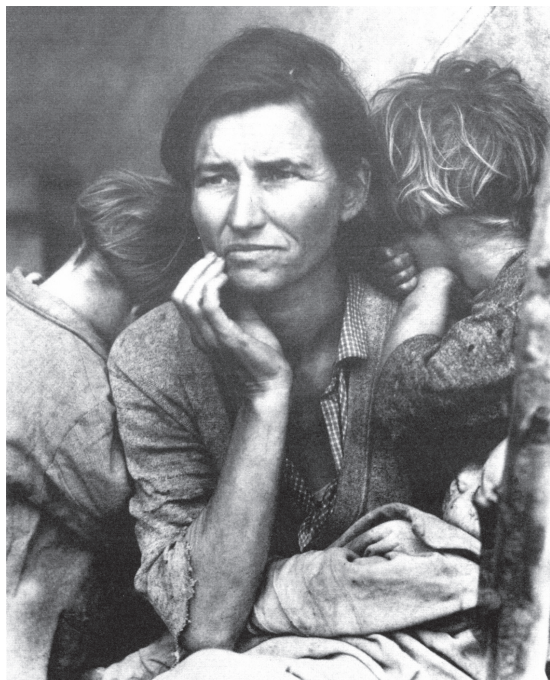
است. به طور مثال
در رشته ی گرافیک،
به دلیل ارتباط
تنگاتنگی که رایانه
و نرم افزارهای جانبی
آن در سال های
اخیر با کاربرد این
رشته پیدا کرده، این
تغییرات در مراحل
اجرایی اثر و در
نمودهای ظاهری آن

و همچنین در طراحی یک اثر گرافیکی، تأثیرات به سزایی
گذاشته است.

عکاسی از دیگر رشته های هنری است که در رویارویی
آشکار با دگرگونی های فناوری قرار دارد. تاریخچه ی
عکاسی نشانگر مسیر پر فراز و نشیبی از این دگرگونی ها،
ابداعات و تغییرات گسترده است، از عکاسی با دستگاه های
ساده و ابتدایی به شیوه ی داگرتیپ^۱ بر صفحه های
نقره ای تا ظهور و چاپ عکس بر روی نخستین کاغذ های
عکاسی و سرانجام، پیدایش دستگاه های چاپ دیجیتال.
بسیار شگفت انگیز است که بدانیم صنعت و هنر عکاسی در
طول بیش از یک و نیم قرن گذشته، در دوره های گوناگون
تحولات فراوانی داشته است.

اکنون، مراحل عکاسی از گرفتن یک عکس تا تهیه ی
فایل تصویری و حتی فرستادن آن به دور دست ترین نقاط
جهان در چند لحظه و با عملیاتی بسیار سریع، توسط
کاربران رایانه انجام می گیرد. اما آنچه در طول این سال ها
و در سازوکار عمل عکس برداری از نظر صوری ثابت مانده،
دانش عکاسی به معنای نگاه عکاسانه، زیباشناسی تصویر،
شناخت درست از کادر بندی و ترکیب بندی مناسب و نیز
ویرایش تصویر و مواردی از این دست است که از سویی با
شناخت مبانی هنرهای تجسمی و از سوی دیگر با آگاهی
از فناوری مواد و ابزار در ارتباط است.

در برنامه ریزی درس «عکاسی» رشته ی گرافیک در
شاخه ی آموزش های فنی و حرفه ای و کار دانش وزارت
آموزش و پرورش، آنچه در تولید محتوای آموزشی
کتاب عکاسی مورد نظر برنامه ریزان و مؤلف بوده، در
نگاه نخست، آشنایی دادن مخاطبان با «دانش عکاسی» و
سپس ارائه ی راهکارهایی برای چگونگی بهره گیری

دروتیا لانگ / مادر مهاجر / ۱۹۳۶

فناوری دیجیتال (دوربین‌های جدید، رایانه، چاپگر و...) ناگزیر خواهیم بود.

در ایـن
جای گزینی
گسترده در
وسایل و ابزار،
نکته‌ای که
هنرآموزان درس
عکاسی باید به
آن آگاه باشند،
این است که در
آموزش «عکاسی»،
تغییر
چندانی رخ نداده

است. آن‌چه هر هنرجویی در فرایند آموزش عکاسی به آن نیازمند است، آگاهی از دانش پایه در به‌کارگیری و کاربرد عکاسی است و مواردی از این دست که چگونه با دوربین به دنیای پیرامون نگاه کند، زاویه‌ی دید مناسب انتخاب نماید و در جست‌وجوی موضوعات جذاب شکیبا باشد. همچنین، اصول و مبانی کادربندی را بداند و به‌کار بندد و از بازیابی ویژگی‌ها، موقعیت، شرایط فنی، جغرافیایی و مکانی هر عکس آگاهی داشته باشد. به‌طور خلاصه، آن‌چه را برای گرفتن یک عکس خوب لازم دارد بیاموزد.

در واقع، کار اصلی، «آموزش عکاسی» است که نباید با پیچیدگی‌ها و مشکلات برآمده از تحولات ابزاری، از مسیر اصلی خود منحرف شود. هنرجویان، اگرچه برای ارائه‌ی آثار خود، از به‌کارگیری دانش ابزاری جدید ناگزیر هستند، اما باید به این نکته‌ی قابل اهمیت که «دانش عکاسی» در اولویت نخست قرار دارد، توجه داشته باشند.

بی‌گمان، هنرآموزان نیز در گزینش روش‌های مؤثر تدریس، به گذراندن دوره‌های آموزشی تخصصی نیاز دارند و پیوستگی این دوره‌ها برای روزآمد شدن آگاهی‌ها و دانش نظری و عملی آنان در به‌کارگیری فناوری‌های جدید و رو به گسترش دیجیتال، بسیار سودمند خواهد بود. آن‌چه به آنان در این مسیر، یاری بیش‌تری می‌دهد دانش گسترده‌ی ایشان در زمینه‌ی مبانی هنرهای تجسمی است.

نکته‌ی دیگر در آموزش عکاسی، پیوستگی این درس با دیگر درس‌های رشته‌ی گرافیک است؛ موضوعی که در اهداف برنامه‌ی درسی رشته‌ی گرافیک^۲ منظور

شده، اما اجرای آن در هنرستان‌ها به گونه‌ای مؤثر به کار گرفته نشده است. آموزش هنرجویان و شناساندن این پیوستگی‌ها به آنان و همچنین ارائه‌ی راهکارهایی برای کاربرست آموخته‌های آنان از درس عکاسی در دیگر درس‌ها کاری لازم و قابل توجه است، که باید مورد توجه هنرآموزان محترم در آموزش محتوایی درس عکاسی به هنرجویان قرار گیرد.

آموزش چگونگی به‌کارگیری عکس‌های مناسب و مرتبط با موضوع درس‌های دیگر، هم‌چون پوستر، تصویرسازی، طراحی حروف، صفحه‌آرایی و کاربرد تصاویر عکاسی شده‌ی خود در دروس دیگر، از جمله نکاتی است که می‌تواند مورد توجه هنرآموزان قرار گیرند. همچنین لازم است شناخت و به‌کارگیری نرم‌افزارهای ویرایشی و کاربرد گسترده‌ی آن‌ها در اجرای یک محصول گرافیکی مورد توجه قرار گیرد. در این صورت، سرفصلی مهم در آموزش گرافیک به شمار خواهد رفت.

برای رسیدن به این منظور، هنرآموزان می‌توانند با نمایش نمونه‌هایی از عکس‌های خوب عکاسان جهان، بازدید از نمایشگاه‌های عکس، معرفی وبسایت‌های مرتبط و در ادامه، گفت‌وگو، بررسی و تحلیل یک عکس خوب، در ایجاد انگیزه برای پی‌گیری آموزش عکاسی، هنرجویان را در مسیری درست هدایت نمایند.

هم‌چنین، با در نظر گرفتن سن هنرجویان، آگاهی‌های آن‌ها در موارد یاد شده و میزان دسترسی آنان به امکانات و منابع تصویری و درک ایشان از مبانی هنر، آن‌ها را در کارهای گروهی برای تهیه‌ی عکس و گفت‌وگو درباره‌ی تجربه‌های خود در انتخاب موضوع، تکنیک و موارد دیگر مشارکت دهند.

البته در مسیر این آموزش پویا، هنرآموزان باید دانش، آگاهی و ارتباط خود را با منابع و رسانه‌هایی هم‌چون وبسایت‌ها، نشریات تخصصی، کتاب‌ها و مواردی از این دست، به طور پیوسته روزآمد نگاه دارند و در انتقال این آگاهی‌ها تلاشی در خور توجه از خود نشان دهند، زیرا برای آماده کردن شرایط بهتر آموزش و رویارویی با دنیای جدید فناوری به کوشش‌هایی پیوسته و ادامه‌دار نیازمندیم.

پی‌نوشت

۱. Daguerreotype

۲. سند برنامه‌ی درسی، رشته‌ی گرافیک، ۱۳۸۸.